

Απάντηση στην 1^η ερώτηση

Τα χαρακτηριστικά της Σολωμικής ποίησης είναι ουσιαστικά τα χαρακτηριστικά της Επτανησιακής σχολής, καθώς όπως είναι γνωστό, ο Σολωμός είναι ο γενάρχης της Επτανησιακής σχολής. Ωστόσο ο Σολωμός εμφανίζει και άλλες γραμματολογικές επιρροές, από την κρητική λογοτεχνία, το δημοτικό τραγούδι και τον ευρωπαϊκό ρομαντισμό. Ξεκινούμε από τα πρώτα γνωρίσματα της Επτανησιακής Σχολής, τη λατρεία της πατρίδας-ελευθερίας, της θρησκείας, της φύσης και της γυναίκας. Μέσα στο απόσπασμα η αναφορά στην Πατρίδα-Ελευθερία εντοπίζεται στους στίχους 39-42 (απόσπ. 5 {22}). Συγκεκριμένα ο Κρητικός προσδίδει θεϊκή ιδιότητα στην πατρίδα, την παρουσιάζει θρεμμένη με τα αίματα των παιδιών της, που θυσιάστηκαν για την ελευθερία της. Η θρησκευτική πίστη είναι διάχυτη, με το μυστήριο που σκεπάζει την εμφάνιση της Φεγγαροντυμένης (απόσπ. 3 {20}), επίσης φαίνεται στο απόσπασμα 5 {22}, στο στίχο 44, όπου η προσπάθεια πιστοποίησης για την προέλευση του ήχου παραπέμπει στον πρώτο ήχο που άκουσε ο Αδάμ στον Κήπο της Εδέμ (μοτίβο του Αδάμ), τέλος είναι εμφανής στο τέλος του ίδιου αποσπάσματος, στους στίχους 53-54, όπου ο αφηγητής αναφέρεται στη σύζευξη και το διαχωρισμό ψυχής-σώματος. Η φύση παίζει καθοριστικό ρόλο στο απόσπασμα, καθώς είναι το θέατρο όπου εκτυλίσσεται η περιπέτεια του Κρητικού και το κέντρο θαυμαστών μυστηρίων όπως η εμφάνιση της Φεγγαροντυμένης και η ξαφνική ακρόαση του μυστηριώδους ήχου. Επίσης η γυναικεία μορφή παρουσιάζεται με θεϊκή υπόσταση (Φεγγαροντυμένη) και με υποδόρια ερωτική διάθεση, ενώ όλη η αφήγηση του Κρητικού αναφέρεται στην προσπάθειά του να σώσει την αγαπημένη του. Άλλα χαρακτηριστικά της ποίησής του που ανιχνεύονται στο απόσπασμα είναι ο υποκειμενισμός (εμφάνιση Φεγγαροντυμένης-ήχου), η τάση για εξιδανίκευση (η γυναικεία μορφή αγγίζει την τελειότητα), η σύζευξη φύσης – συναισθημάτων (η γαλήνη στη φύση φέρνει ειρήνη στην ψυχή του Κρητικού και η ακρόαση των ήχων τον προκαλεί να τους ακολουθήσει). Επιπλέον η προσπάθεια για ενότητα λόγου και μέτρου φαίνεται στο στίχο 1 (απόσπ. 3 {20}), όπου ο αφηγητής σωπαίνει μπροστά στη μανιασμένη φύση και με ένα διασκελισμό καταφέρνει να αποδώσει την αλλαγή στο τοπίο από την αγριότητα της θάλασσας, στην απέραντη γαλήνη. Επίσης στους στίχους 45 και 49 (απόσπ. 5 {22}) ο αφηγητής καταφεύγει και πάλι σε διασκελισμό προκειμένου να προσδιορίσει την υφή του ήχου-ήχων που αντιλαμβάνεται. Ο ποιητής χρησιμοποιεί από το δημοτικό τραγούδι τον ιαμβικό 15σύλλαβο και την τριπλή σύνθεση (τρεις οι ερμηνείες που δίνονται για τον ήχο, στίχοι 24-49, απόσπ. 5 {22}), ενώ από την κρητική λογοτεχνία δανείζεται το ομοιοκατάληκτο 15σύλλαβο δίστιχο. Από τον ευρωπαϊκό ρομαντισμό επισμαίνουμε τη σύζευξη Έρωτα –Θανάτου (στιχ. 50-54, απόσπ. 5 {22}), τη λυρική περιγραφή της Φύσης (απόσπ. 3 {20}) και της Φεγγαροντυμένης (απόσπ. 4 {21}).

Απάντηση στην 2^η ερώτηση

Η ερμηνεία της «Φεγγαροντυμένης» έχει απασχολήσει εκτεταμένα τη φιλολογική έρευνα. Έχουν διατυπωθεί πολλές ερμηνείες που χωρίζονται σε «συνθετικές» και «αναλυτικές». Οι «συνθετικές» είναι αυτές που συσχετίζουν τη «Φεγγαροντυμένη» με την αρραβωνιαστικιά του Κρητικού ενώ οι «αναλυτικές» «εισάγουν» και μια δεύτερη παρουσία. Η «συνθετική» ερμηνεία θεωρεί τη Φεγγαροντυμένη ως μία οπτασία της Ψυχής της Κόρης, της ψυχής της αρραβωνιαστικιάς του Κρητικού, που έχει αναχθεί σε μια μορφή πνευματικά εξυψωμένη και που πριν να φύγει, φτερουγίζει πλάι του. Μία ένδειξη που συνηγορεί υπέρ της ερμηνείας αυτής είναι ο στίχος 9, απόσπασμα 3 {20}, όπου η κίνηση της κόρης προς τον Κρητικό, που από τον ίδιο ερμηνεύεται ως χαρά της για τη γαλήνη της θάλασσας, θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως το επιθανάτιο σκίρτημά της, στιγμή κατά την οποία προβάλλει η φεγγαροντυμένη. Η προσέγγιση αυτή ενισχύει την ξεχωριστή θέση της γυναικείας παρουσίας, και μάλιστα με εξιδανικευμένα χαρακτηριστικά, στο έργο του Σολωμού. Κάποιοι ερμηνευτές βλέπουν, στα πλαίσια των «αναλυτικών» ερμηνειών, στη μορφή της Φεγγαροντυμένης το μορφοειδώλο της μητέρας του ποιητή, Αγγελικής Νίκλη, ενώ κάποιοι άλλοι θεωρούν ότι η γυναικεία μορφή θυμίζει την αναδυόμενη Αφροδίτη. Ορισμένοι άλλοι πιστεύουν ότι η κόρη που εμφανίζεται αποτελεί ενσάρκωση της πλατωνικής ιδέας της ομορφιάς, της δικαιοσύνης και της αρμονίας. Μία άλλη ερμηνεία είναι αυτή που θεωρεί τη Φεγγαροντυμένη ως τη μορφή της μεθιστάμενης Παναγίας, που παραβιάζει τους φυσικούς νόμους και φέρνει τη γαλήνη. Και αυτή η ερμηνεία ενισχύεται από τον ιδιαίτερο ρόλο της θρησκείας στο Σολωμικό έργο. Τέλος, σαν επιστέγασμα μπορούμε να αναφέρουμε ότι η Φεγγαροντυμένη θα μπορούσε να είναι η μορφή της Ελλάδας-Ελευθερίας, μορφή γνωστή από τους Ελεύθερους Πολιορκημένους, που ξαγρυπνά πλάι στους πολεμιστές και τους εμψυχώνει. Ερμηνεία που ενδυναμώνεται από τη θέρμη με την οποία ο Σολωμός υιοθετεί το όραμα της εθνικής παλιγγενεσίας. Σαν επικρατέστερες θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε τις ερμηνείες που αναφέρονται στην ψυχή της αρραβωνιαστικιάς του Κρητικού, στη μορφή της Παναγίας και της Ελλάδας-Ελευθερίας.

Απάντηση στην 3^η ερώτηση

Στην προσπάθειά του ο Κρητικός να εντοπίσει και να προσδιορίσει την υφή και την προέλευση του γλυκύτατου και υπερκόσμιου ήχου που τον επηρεάζει, αναφέρει τρεις διαφορετικές εκδόχές, που στη συνέχεια αποκλείει. Έτσι λοιπόν αποκλείει το ενδεχόμενο να είναι ο ήχος αυτός το βραδινό τραγούδι μιας ερωτευμένης κοπέλας, ούτε πάλι πιστεύει πως είναι το γλυκό τραγούδι κρητικού αηδονιού που δημιουργεί αντίλαλο στην πεδιάδα μέχρι και τη θάλασσα. Τέλος αποκλείει και το ενδεχόμενο να ακούει τον ήχο κάποιας φλογέρας, σαν αυτή που άκουγε όταν θλιμμένος αποτραβιόταν στα βουνά του Ψηλορείτη. Διαπιστώνει λοιπόν ότι ίσως δεν έχει ξανακουστεί στη γη τέτοιος ήχος, κάτι που παραπέμπει τον ακροατή – αναγνώστη στο πρώτο άκουσμα – εντύπωση που είχε ο Αδάμ στην Εδέμ (στιχ. 44-45, απόσπ. 5 {22}). Στη συνέχεια αναφέρει ότι ο ήχος πολλαπλασιάζεται και πολλοί ήχοι γεμίζουν την ατμόσφαιρα, ήχοι δυνατοί, που η δύναμή τους μπορεί να συγκριθεί μόνο με τις μεγάλες αντίθετες δυνάμεις στη ζωή του ανθρώπου, τον Έρωτα και το Θάνατο (απόσπ. 5 {22} στιχ. 49-50). Πάντως η επίδραση του ήχου στον ψυχισμό του και στην προσπάθειά του είναι καταλυτική. Αρχικά ο ήχος τον αποπροσανατολίζει και του επιβραδύνει το κώλυμα (απόσπ. 5 {22}, στιχ. 23-24), ενώ στο τέλος, όταν πολλαπλασιάζεται, ο Κρητικός νιώθει να μαγνητίζεται και λαχταρά να αφήσει το σώμα του, ώστε με ελεύθερη ψυχή να τον ακολουθήσει.

Απάντηση στην 4^η ερώτηση

Η φύση είναι ο βασικός θεματικός άξονας στο έργο. Παρουσιάζεται με διττό τρόπο: είτε ως φανερός αντίπαλος με το ναυάγιο και τη θαλασσοταραχή, τα οποία προσπαθεί να αντιμετωπίσει ο ήρωας, είτε ως μαγική παρουσία, η οποία αν και επιφανειακά του προσφέρει ψυχική παρηγοριά (Φεγγαροντυμένη-ήχος), στην πραγματικότητα αντιστρατεύεται την προσπάθεια του ήρωα να σώσει την αγαπημένη του. Πιο συγκεκριμένα ο Κρητικός μαγνητίζεται από την επιφάνεια της Φεγγαροντυμένης και παρατηρεί τη μορφή της (απόσπ. 3 {20}, στιχ. 12-14) και την επίδραση που ασκεί στο τοπίο (απόσπ. 4 {21}, στίχοι 1-8). Παράλληλα ο υπερκόσμιος και μαγευτικός ήχος τον αποσυντονίζει και τον παρακινεί να αναζητήσει την πηγή προέλευσής του (απόσπ. 5 {22} στιχ. 23-54) και τέλος την ωθεί να εγκαταλείψει το σώμα του για να τον ακολουθήσει. Ωστόσο η φύση παρουσιάζεται και με ένα θετικό ρόλο: είναι το καταφύγιο παρηγοριάς και ελπίδας για τον Κρητικό, καθώς εκεί κατέφυγε, στα βουνά του Ψηλορείτη (απόσπ. 5 {22}, στιχ. 35 - 42) κατά τη διάρκεια των αγώνων κατά του τούρκικου ζυγού.

Απάντηση στην 5^η ερώτηση

Στο ποίημα «Η Αγνώριστη» ο φαικός του αφηγητή εστιάζει σε μία γυναικεία παρουσία λευκοντυμένη, που κατεβαίνει από το βουνό, περνά μπροστά από τα μάτια του και στη συνέχεια χάνεται. Ο αφηγητής την αναφέρει ως κόρη, ως μία νέα και αθώα ύπαρξη που εμφανίζεται απρόοπτα από το βουνό. Καθώς προχωρά, στο πέραςμά της μαγεύει τη φύση, το χορτάρι γίνεται λουλουδί που ανοίγει τα άνθη του και κουνά το κεφαλάκι του. Φαίνεται πως ερωτεύτηκε την κόρη και την παροικαλεί να μην το πατήσει. Στη συνέχεια ο αφηγητής παρουσιάζει τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της κόρης: έχει κόκκινα χείλη και όμορφα, σαν τα πέταλα μιας άγριας τριανταφυλλιάς, όταν πέφτει πάνω τους η δροσιά της πρωινής αύρας. Τα μαλλιά της είναι πλούσια, με ξανθό χρώμα και πέφτουν πάνω στο στήθος, ενώ τα γαλάζια της μάτια μοιάζουν να χαμογελούν. Ο αφηγητής εξακολουθεί να απορεί για την ταυτότητα της κόρης, η οποία φεύγει χωρίς να του μιλήσει.

Στον Κρητικό η εμφάνιση της Φεγγαροντυμένης γίνεται μετά τη σταδιακή αλλαγή στο φυσικό τοπίο. Φαίνεται πως αναδύεται μέσα από το φεγγάρι και είναι λουσμένη στο φως του (Φεγγαροντυμένη). Σε αντίθεση με την κόρη στην Αγνώριστη, η Φεγγαροντυμένη παρουσιάζεται με θεϊκές ιδιότητες, αγγίζει ανάλαφρα την επιφάνεια της θάλασσας χωρίς να την ταράξει και υψώνει το ανάστημά της σαν κυπαρίσσι ως τον ουρανό. Και η Φεγγαροντυμένη, όπως και η Αγνώριστη κόρη, επιδρά στη φύση, καθώς το βλέμμα της προς τα αστέρια τα χαροποιεί και λάμπουν ακόμα περισσότερο. Επιπλέον ανοίγει ερωτικά και ταπεινά την αγκυλιά της στην κτίση και ως εκ θαύματος αυτή πλημμυρίζει από φως και μοιάζει με ναό. Τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της φεγγαροντυμένης όμως δε διαγράφονται ξεκάθαρα και αυτή η αόριστη περιγραφή της κάνει πιο πειστική τη θεϊκή της ιδιότητα.

Οι δύο παρουσίες εμφανίζονται απρόοπτα και ασκούν μια ανεξήγητη γοητεία στην ψυχή των αφηγητών. Ωστόσο η Αγνώριστη κόρη φαίνεται πως διέρχεται από τα μάτια του αφηγητή σε κάποια ώρα της ημέρας, ώστε να μπορεί να τη δει καθαρά, ενώ τη Φεγγαροντυμένη ο αφηγητής τη βλέπει μέσω της ενόρασης μέσα στην προχωρημένη νύχτα.